

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

mer om unga, sex och nätet

EN SAMMANSTÄLLNING AV AKTÖRER, METODER OCH VERKSAMHETER

Innehåll

AKTÖRER SOM JOBBAR MED UNGA, SEX OCH INTERNET

METODMATERIAL

LÄNKTIPS

© Ungdomsstyrelsen 2010

projektledare Maria Nyman • text Johan Pihlblad • språkgranskning Ingrid Bohlin

grafisk form/illustration Christian Serrano • tryck EO Grafiska AB

distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm • tfn 08-566 219 00, fax 08-566 219 98

e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se

Inledning

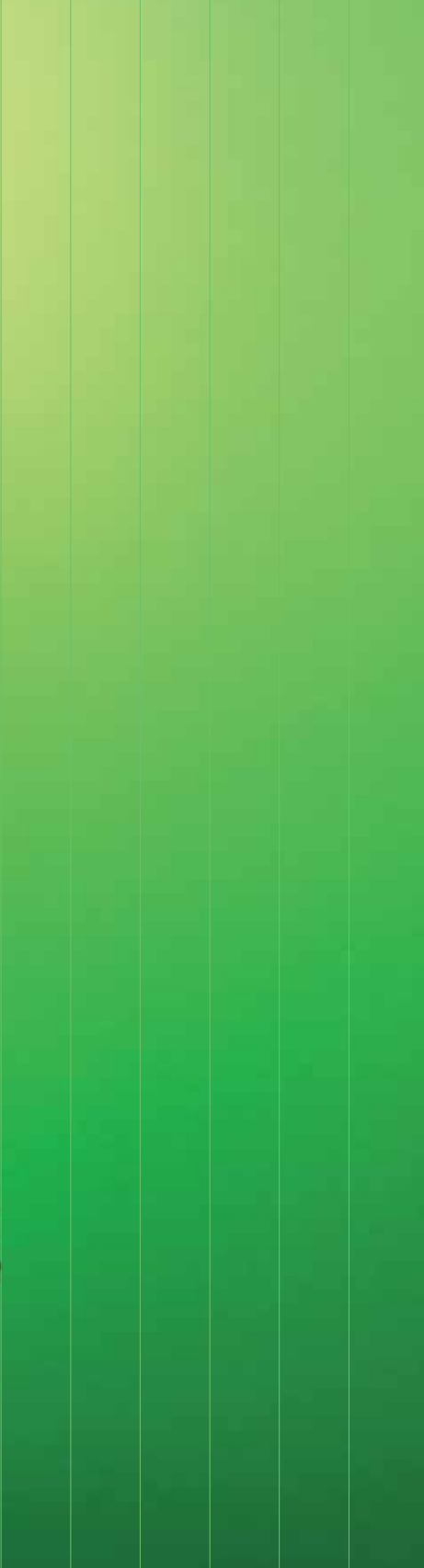
Internet ger människor fantastiska möjligheter att söka kunskap och knyta sociala kontakter. Men internet är som samhället i övrigt, där finns både glädjeämnen och baksidor. Till exempel gör tekniken att kontaktytorna ökar, vilket på många sätt kan vara positivt men som också kan medföra fler oönskade kontakter.

Mer om unga, sex och nätet är tänkt att vara ett stöd för dig som arbetar med ungas utsatthet på nätet. Här hittar du de aktörer som arbetar med barn och unga och en sammanfattning av olika metodmaterial inom ämnet unga, sex och internet. Denna folder innehåller:

- En översikt av aktörer som arbetar med frågan om unga, sex och internet, samt hur det arbetet bedrivs.
- En förteckning över aktuellt metodmaterial om unga, sex och internet. Hur du hittar dem, vilka målgrupper materialen riktar sig till och hur de kan användas i ditt arbete.
- Länkar till webbplatser där du kan hitta information inom detta område och verksamheter som du kan ha nytta av i ditt arbete.

Den här kartläggningen är inte fullständig och Ungdomsstyrelsen tar tacksamt emot tips på både fler aktörer och annat metodmaterial.

Vi vill också påpeka att de aktörer som presenteras här ansvarar för det egna materialet.

Aktörer som jobbar med unga, sex och internet

Det finns många olika aktörer som i någon mening arbetar med frågor som berör unga, sex och internet, dock med olika ingångar. Flera av dem tar även upp frågan om mobbing på nätet och vissa tar upp frågan om prostitution eller sex mot ersättning. Det är också vanligt att ämnet behandlas som en del av det mer omfattande begreppet nät-säkerhet, som till exempel handlar om hur man undviker datavirus och vikten av att använda lösenord.

Några av aktörerna i den här sammanställningen arbetar med ämnet unga och sex, men har i liten utsträckning eller inte alls fokus på internets roll. Andra som sedan länge arbetat med ungas utsatta situation i hemmet, i skolan och på fritiden har anpassat sin verksamhet till att också omfatta unga på nätet när nätanvändningen ökat. Men den ökade användningen har också engagerat andra typer av aktörer som till exempel privata utbildningsföretag. Även mjukvaru- och telekommunikationsföretag engagerar sig idag i ämnet. Det kan bero på att de vill ta ett socialt ansvar för hur deras produkter används, eller att de ser affärsmässiga möjligheter i att medverka i ett positivt och preventivt sammanhang.

I *Mer om unga, sex och nätet* presenterar vi offentliga, ideella och kommersiella aktörer. Det bör poängteras att detta avsnitt har tagit upp *exempel* på aktörer som på olika sätt arbetar med frågor som rör unga, sex och internet och att kartläggningen inte är heltäckande.

Offentliga aktörer

Datainspektionen

www.kränkt.se

Datainspektionen är en myndighet som arbetar med tillsyn så att behandlingen av personuppgifter inte leder till intrång i enskilda individers personliga integritet. Kränkt.se är datainspektionens webbplats som riktar sig till personer som har blivit oschyst behandlade på internet. Här finns illustrerade instruktioner om hur man kan göra för att få bort en oönskad publicering från nätet och vad man kan göra för att rapportera ett klagomål på en webbplats. Datainspektionen ger även råd om vad man själv kan göra och tänka på för att inte kränka andra.

Medierådet

www.medieradet.se

Medierådet är en kommitté inom Regeringskansliet. Kommittén arbetar med barns och ungas medievardag och samarbetar med en rad olika aktörer: Surfa lugnt, Skolverkets webbplats Kolla källan, Friends, Utbildningsradion, Bris och Fryshusets nätvandrare. Medierådet representerar också Sverige i EU-samarbetet för ett säkrare internet, bland annat genom kampanjen *Det unga Internet*.

Syftet med Medierådets arbete är att minska riskerna för att barn och unga ska utsättas för skadlig påverkan av rörliga bildmedier som till exempel internet, film, teve, dvd och dataspel. Men också att öka förståelsen för barns och ungas kreativitet och aktiviteter på internet.

Målgruppen är föräldrar och vuxna som kommer i kontakt med barn och unga i sitt arbete. På Medierådets webbplats finns information om ungas medievardag i allmänhet, aktuell forskning om unga och internet, lärarmaterial, tips till föräldrar och mängder av länkar. Om du söker kortfattad information med tips och råd finns *Verktygslådan* som går att beställa eller ladda hem. Den innehåller bland annat:

- checklista för mötesplatser på internet
  - hjälper föräldrar att granska olika mötesplatser där
- tio tips till föräldrar om internet
- ordlista
  - förklarar ord som har med internet att göra.
- vanliga nätbrott bland unga
  - men som kanske inte alltid uppfattas som brottsliga
- internettips till dig och till barn som ännu inte blivit tonåringar

Skolverket

www.kollakallan.se

Skolverket är en myndighet som styr, stödjer, följer upp och utvärderar kommuners och skolors arbete. Deras webbplats *Kolla källan* riktar sig till lärare och skolbibliotekarier. Den innehåller till exempel information och övningar om källkritik och säker internetanvändning. Här finns bland annat fakta, tips och råd om digital mobbning. Kolla källan innehåller också många länkar till metodmaterial, projekt och andra aktörer.

Ungdomsstyrelsen

www.ungdomsstyrelsen.se

Ungdomsstyrelsen ordnar konferenser och utbildningar om ungas liv på internet och stödjer andra aktörer som arbetar med frågan. Myndigheten har publicerat rapporten *Se mig! Unga om sex och internet*, en studie av flickors och pojkars attityder och erfarenheter av sexuell exponering på internet och av att sälja sex mot ersättning. Ungdomsstyrelsen har även tagit fram vägledningen *Men fråga mig bara*, tillsammans med Stiftelsen allmänna barnhuset, och metodmaterialet *Ses offline?* Mer om dessa böcker hittar du i avsnittet om metodmaterial.

Ungdomsstyrelsen arbetar för att unga ska få tillgång till inflytande och välfärd. Vi har även i uppdrag att fördela statsbidrag till integrations-, jämställdhets- och folkrörelseorganisationer samt till projekt.

Göteborgs stad

www.goteborg.se

Prostitutionsgruppen i Göteborg har arbetat med fokus på unga och internet, bland annat genom uppsökande arbete på nätet. De har även publicerat studien *I sexualitetens gränstrakter – en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd som säljer och byter sexuella tjänster*. Den finns att läsa på Göteborgs stads webbplats. Prostitutionsgruppen ger samtalsstöd och råd till unga som redan är i, eller är på väg in i, prostitution. Gruppen erbjuder även hjälp och stöd till de yrkesgrupper som arbetar med dessa unga.

Malmö stad

www.malmo.se

Kompetenscenter prostitution i Malmö stad arbetar på olika sätt med frågan om försäljning av sexuella tjänster via nätet. De har bland annat publicerat *När prostitutionen flyttade in i vardagsrummet – En kartläggning kring hur Internet används för att erbjuda/marknadsföra sexuella tjänster i Skåne/Öresundsregionen* och som ger en bild av ungas attityder till och erfarenheter av fenomenet. Tillsammans med RFSU-gruppen i Malmö har de tagit fram utbildningspaketet *Sex, nätet och känslor*. Utbildningen riktar sig till de som möter unga i sitt dagliga arbete, exempelvis skolpersonal och fritidspersonal. Kursen handlar inte bara om prostitution via nätet utan även om ungas sexualitet i ett bredare perspektiv.

Kompetenscenter prostitution erbjuder även utbildningen *Prostitution är inget man talar högt om*. Den riktar sig främst till socialsekreterare. I utbildningen ingår en *Manual kring prostitutionsfrågor* som du kan läsa mer om i nästa avsnitt. Kompetenscenter Prostitution har ett regionalt uppdrag och vänder sig därför främst till de som arbetar i Skåne.

Stockholms stad

www.stockholm.se

Prostitutionsenheten i Stockholms stad erbjuder rådgivning, samtalsbehandling och medicinsk rådgivning i frågor om prostitution. De ger också stöd och rådgivning till personer som vill ha hjälp med att sluta porrsurfa, men har inget specifikt arbete kring prostitution via nätet.

Stockholms läns landsting

www.sll.se

www.lafa.nu

Landstinget förebygger aids (Lafa) arbetar med att sprida information, anordna utbildningar och producera metodmaterial. Arbetet riktar sig till de som jobbar med sex och samlevnad i Stockholms län, till exempel personal i skolan, ungdomsmottagningar, vården och frivilligorganisationer. Målgrupper är ungdomar och unga vuxna, män som har sex med män, invandrare och flyktingar samt patienter inom primärvården.

Lafa är verksamma i Stockholms län, men de tar även fram metodmaterial som kan beställas via nätet och vars användning inte har någon geografisk begränsning. Ett exempel är metodhandboken *Röda Tråden* som riktar sig till dem som jobbar med unga i åldersgruppen 13–19 år. Metodhandboken presenteras vidare i avsnittet om metodmaterial.

UMO

www.umo.se

Umo.se är en nationell ungdomsmottagning på nätet som är skapad för unga mellan 13 och 25 år. Den drivs av landsting och kommuner. Här finns, bland mycket annat, information, tips och råd till den som blivit illa behandlad på internet. Texterna om nätet är skrivna av unga bloggare samt av Johnny Lindqvist, expert på ungdomskommunikation. På webbplatsen hittar du också information om sexuella trakasserier och andra former av kränkningar, samt vad det innebär att ha sex mot ersättning och var man kan vända sig för att söka hjälp. På sajten går det även att ställa frågor om sex, hälsa och relationer. Svar kommer från en barnmorska, sjuksköterska, kurator, psykolog, dietist eller läkare.

Landstinget i Östergötland

www.lio.se

BUP-Elefanten i Linköping är en barn- och ungdomspsykiatrisk enhet som specialiserat sig på behandling av barn som är utsatta för sexuella övergrepp och/eller fysisk misshandel. BUP-Elefanten har tagit fram rapporten *Barn och sexuella övergrepp via IT* som bygger på erfarenheter från Onlineprojektet som är finansierat av World Childhood Foundation och Telia Sonera.

Projektet har särskilt fokuserat på barn och unga som själva är aktiva och tar risker på nätet och som blivit utsatta för någon form av sexuella övergrepp. Rapporten innehåller information om vad som utmärker de som är drabbade, hur de drabbas och vad som skiljer övergreppen via nätet från andra sexuella övergrepp. Rapporten tar också upp vad som kan vara viktigt att tänka på för de som möter dessa unga i sitt arbete. BUP-Elefanten ger även föreläsningar och svarar på frågor i ärenden som rör barn som utsatts för sexuella övergrepp på nätet.

Ideella organisationer

BRIS

www.bris.se

Bris arbetar med att ge råd och stöd till utsatta barn och unga, och med att underlätta för denna grupp att föra en dialog med vuxna. *Det unga Internet* är ett projekt som Medierådet driver tillsammans med bland annat Bris. Ett resultat av projektet är att alla Bris stödverksamheter nu är öppna för frågor om utsatthet på nätet. Via webbplatsen kan unga under 18 år ställa frågor och få svar i ämnen som till exempel mobbning och sexuella ofredanden, eller delta i diskussionsforumet. Vill man ha direktkontakt med en vuxen är telefonlinjen öppen varje kväll. Måndag till torsdag kan unga chatta personligen med en vuxen. I Bris diskussionsforum kan unga upp till 18 år diskutera med andra och dela med sig av erfarenheter, känslor och åsikter kring olika ämnen och få svar av andra unga.

Bris föreläser också om Barnens Bris och it för olika målgrupper. Innehållet kan anpassas utifrån önskemål och förutsättningar.

Bris erbjuder även råd och stöd till vuxna via sin webbplats som i första hand riktar sig till föräldrar. Där lyfts olika frågor som rör barn, bland annat om internet. På webbplatsen finns även lektionsunderlag för att jobba med till exempel mobbning och kärlek.

Friends

www.friends.se

Organisationen *Friends* arbetar för att barn och unga ska känna sig trygga och slippa utsättas för kränkningar. Friends arbetar utifrån tanken att man inte bör skilja mobbning och andra kränkningar på nätet från de som sker utanför nätet eftersom de har många likheter med varandra. Men stiftelsen erbjuder ändå två olika utbildningspaket. Det ena handlar om mobbning och kränkningar i allmänhet och riktar sig till skolan, förskolan och idrottsrörelsen. Det andra paketet är anpassat till problem kring mobbning på nätet, eller e-mobbning, och riktar sig till lite äldre barn och ungdomar från cirka årskurs 4 till gymnasiet. Bägge alternativen innehåller frågan om mobbning ur ett internetperspektiv där även sex problematiseras. Paketet innehåller föreläsningar, diskussioner, teater och övningar. Målgrupper är personal, föräldrar samt barn och unga. I utbildningen ingår även en supporttjänst och erbjudanden om vidareutbildningar. Den del av utbildningen som riktar sig till personal innehåller metoder kring hur man kan arbeta med barn och unga. Metoderna och övningarna är hämtade från handboken *Schysst på nätet*. Friends har även givit ut *Koll på nätet* som riktar sig till föräldrar och andra vuxna för att uppmuntra samarbete och samtal kring e-mobbning. Båda materialen är framtagna tillsammans med Telia och beskrivs mer ingående i avsnittet om metodmaterial.

Fryshuset nätvandrar på internet för att vara tillgängliga vuxna representanter bland barn och unga. Syftet med nätvandring är att finnas som en tillfällig kontakt för unga att bolla med, få stöd av och vid behov hjälp med att komma i kontakt med andra professionella. Fryshusets nätvandrare arbetar genom att göra sig synliga i online-miljöer dit unga söker sig. De deltar i aktiviteter och diskussioner på samma villkor som unga själva, men med en vuxens perspektiv. Nätvandrarna är alltid öppna med vilka de är och varför de befinner sig på de olika webbplatserna.

Fryshusets nätvandrare finns idag på flera av de vanligaste mötesplatserna för barn och unga på nätet: facebook.com, kpwebben.se, quiser.com, jesper.nu, ungdomar.se och habbo.se och på Fryshusets egen webbplats. Fryshuset erbjuder en endagskurs i att möta unga online.

RFSU

www.rfsu.se

Riksförbundet för *sexuell upplysning* är en ideell organisation som ”... vill verka för att sprida en kunskapsbaserad och öppen syn på samlevnads- och sexualfrågor”.

På RFSU:s webbplats kan man ställa frågor om sex och få personliga svar av en sjuksköterska, barnmorska, socionom, kurator, psykoterapeut eller sexualupplysare. På webbplatsen finns även undervisningsmaterial om sex och samlevnad. RFSU kan hjälpa till med till exempel sex- och samlevnadsundervisningen i din skola. Utbudet ser lite olika ut i olika delar av landet. Kontakta närmaste lokalförening för mer information.

RFSL

www.rfsl.se

Riksförbundet för *homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter* arbetar för att dessa grupper ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som andra. Om du vill att RFSL ska komma till din skola kan du boka en skolinformation. Syftet med informationen är att öka kunskapen om hbt-personers livsvillkor, samt ge kunskapen om hur heteronormer fungerar och begränsar människor. Syftet är också att de som lyssnar ska få möjlighet att identifiera sig med de som företräder RFSL, vilka själva har erfarenhet av att inte alltid passa in i samhällets normer.

Riksförbundet anordnar också utbildningar och föreläsningar för yrkesgrupper som arbetar med unga. Dessa kan anpassas efter önskemål. RFSL har även kuratorer och rådgivare på olika platser i landet och flera jourtelefoner som hbt-personer kan ringa till:

- Brottsofferjouren – om man råkat ut för kränkningar, våld, hot, trakasserier eller hatbrott. Flygblad om brottsofferjouren går att ladda ner på webbplatsen.
- Hbt-jouren – om man har funderingar kring sex och samlevnad. Den är öppen på onsdagskvällar.
- Linje59 – om man har frågor kring homosexualitet, bisexualitet eller transidentiteter. Den finansieras av Socialstyrelsen och Lafa och vänder sig till unga upp till 25 år.

Riksorganisationen Män för Jämställdhet

www.mfj.se

Organisationen *Män för jämställdhet* driver webbplatsen www.killfrågor.se med stöd av Allmänna arvsfonden. Den vänder sig till killar som behöver någon att prata med via chatt eller e-post, till exempel om utsatthet på nätet. Chatten är öppen på kvällstid måndagar, torsdagar och söndagar.

Män för jämställdhet är en ideell och partipolitiskt obunden organisation som verkar för jämställdhet och mot våld – för kvinnors, barns och inte minst för mäns egen skull.

Rädda Barnen

www.rb.se
www.rbuf.se

Organisationen *Rädda barnen* arbetar i Sverige och utomlands för att förändra situationen för de barn som har svårast att få sina rättigheter tillgodosedda. De arbetar bland annat för att barn ska få gå i skola och för att skydda barn från våld och sexuella övergrepp. Rädda barnen publicerar böcker, rapporter och filmer och erbjuder utbildningar och seminarier. Vissa av dessa rör unga och internet, bland annat metodmaterialet *Ung kommunikation – en gammal företeelse*. Organisationen har även en föräldrareföretag och en mejladress dit vuxna kan vända sig med frågor om barn och föräldraskap.

Rädda barnens ungdomsförbund (RBUF) arbetar även de för barns rättigheter. De har en mängd olika verksamheter, bland annat samtalsgrupperna *Allan* (för killar) och *Ellen* (för tjejer) i årskurs 8. Grupperna diskuterar ämnen som till exempel kön, makt, utanförskap och sexualitet och finns i många skolor runt om i Sverige.

.SE

www.iis.se

.SE Stiftelsen för internetinfrastruktur arbetar dels med domännamnsverksamhet, dels med internetutveckling. Det sistnämnda innebär till exempel att .SE främjar forskning, utbildning och undervisning om internet. Det innebär att de bland annat ger stöd till olika aktörer som arbetar med ungas utsatthet på nätet. Stiftelsen arrangerar också konferenser kring internetfrågor och producerar internetguider som finns att ladda ner på deras webbplats. Där finns bland annat metodmaterialet *Vuxenvärden – hallå!* som beskrivs mer ingående i avsnittet om metodmaterial.

De senaste åren har .SE anordnat tävlingen *Webbstjärnan* för elever på gymnasiet och i högstadiet. Syftet med tävlingen, som är tänkt att återkomma varje år, är bland annat att eleverna ska få goda kunskaper i att använda internet för att publicera och sprida meningsfulla budskap.

Surfa Lugnt

www.surfalugnt.se

Surfa lugnt är en nätverksorganisation som arbetar för ökad trygghet och säkerhet på nätet. Bakom initiativet står myndigheter, organisationer och företag. Syftet är bland annat att ge föräldrar och andra vuxna mer kunskap att hantera de problem som unga kan möta på internet.

Webbplatsen www.surfalugnt.se innehåller bland annat aktuell forskning och råd och tips till vuxna om ungas nätvanor. Vuxna kan också ställa frågor och få svar från experter på internetsäkerhet och från en tonårspanel. Under våren 2010 lanseras ett metodmaterial som på ett allmänt sätt behandlar ämnet unga och nätet.

www.tjejjouren.se drivs tillsammans av tjejjourerna hos ROKS (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) och SKR (Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund). Det finns cirka 60 tjejjourer runt om i landet som arbetar ideellt med att stötta och stärka unga tjejer; via mejl, chatt, telefon och i tjejgrupper.

På *www.tjejjouren.se* kan du hitta den tjejjour som finns närmast dig och vilka kontaktvägar som den erbjuder. Det går även att ställa frågor och få svar direkt på webbplatsen. Här finns även information, till exempel om grooming och andra kränkningar, i den så kallade Tjejguiden.

Tjejjouren.se beviljades under hösten 2010 projektmedel från Ungdomsstyrelsen för att arbeta med *Ses offline?* som är ett metodmaterial från Ungdomsstyrelsen. Projektet går ut på att skapa ett utbildningskoncept som är förankrat i tjejjourernas kunskap och erfarenheter. Det är alltså möjligt att kontakta *tjejjouren.se* om du är intresserad av ett seminarium kring metodmaterialet och ämnet unga, sex och internet. Tanken är att det är de lokala tjejjourerna som ska involveras i genomförandet av seminarietillfällena. Materialet *Ses offline?* presenteras vidare i avsnittet om metodmaterial.

Kommersiella aktörer

Kamratposten

www.kpwebben.se/saker-pa-natet

Kpwebben är tidningen Kamratpostens webbplats. Den vänder sig direkt till barn och unga i grundskoleåldern. Bakom ikonen *Säker på nätet* finns allmän information om nätsäkerhet, men även mer specifikt kring vad man ska tänka på när man lägger upp bilder på nätet och hur man bör göra när man vill träffa någon som man tidigare bara mött på internet. Informationen följs upp av korta berättelser som illustrerar farorna på nätet. Texterna är skrivna på ett enkelt sätt i syfte att passa även barn i lågstadieåldern. Här förklaras också begrepp som till exempel grooming.

Kunskapsmedia AB

www.kunskapsmedia.se

Kunskapsmedia AB är ett företag som bland annat producerar, köper in och säljer filmer och utbildningsprogram. Företagets målgrupp är regionala AV/mediecentraler, bibliotek, skolor och föreningar. Kunskapsmedia AB har till exempel lanserat en filmserie, *Faror på nätet*, som rör unga och internet. Du hittar mer information om materialet i avsnittet om metodmaterial.

Skolpolicy Sverige AB

www.skolpolicy.se

Skolpolicy är ett företag som arbetar för att ge elever i Sveriges skolor en säkrare arbetsmiljö. I främst högstadie- och gymnasieskolor anordnar företaget olika temadagar, till exempel om ämnet *livet framför datorn/dataspel*. Temadagen riktar sig till elever, skolpersonal och föräldrar beroende på önskad omfattning av dagen. Den kan bland annat innehålla föreläsningar, värderingsövningar eller en workshop där skolpersonal aktivt får ta del av aktiviteter på nätet som är populära bland unga.

Metodmaterial

Här följer information om metodmaterial som är kopplade till unga, sex och internet. Den största delen av det som presenteras här har producerats för dem som arbetar som pedagoger i skolan. Men mycket av materialet är också användbart för andra yrkesgrupper som möter barn och unga utanför skolan. En stor del av materialet har syftet att skapa diskussioner mellan unga med stöd av vuxna. Många författare utgår från det faktum att det är barnen och ungdomarna som har störst kunskap om internet och är bäst uppdaterade om vad som händer på nätet.

Problem med bildpubliceringar och kränkningar är vanliga teman. Att störst fokus läggs på elever i högstadiet och gymnasiet är kanske fullt naturligt eftersom det handlar om frågor om sex. Det material som är anpassat för den tidiga skolåldern handlar mer allmänt om att lära sig vara källkritisk. En mindre del av materialet tar upp problem kring köp av sexuella tjänster och smittskyddsfrågor som hiv-prevention.

Bakom metodmaterialen nedan står myndigheter, organisationer och företag. Men många privata aktörer delar även med sig av egenproducerat metodmaterial till andra på nätet. Man kan därför söka fritt på nätet efter sådant material eller använda de webbplatser där lärare hjälper andra lärare, till exempel:

www.lektion.se

Först presenteras de metodmaterial som är anpassade främst för skolan och som har ett allmänt förebyggande syfte. Sist listas de material som är tänkta att användas när någon ung person råkat illa ut. De materialen är anpassade för bland annat socialsekreterare och andra som arbetar med utsatta unga och riskgrupper.

Livstid och Livstid lärarhandledning

Materialet *Livstid* och *Livstid lärarhandledning* tar upp ämnena integritet, personligt ansvar och källkritik på nätet. Syftet är att medvetandegöra att det som publiceras på nätet också stannar kvar där. När bilder, filmer, ljud och texter en gång lagts ut på nätet är de mycket svåra att styra över. I lärarhandledningen finns diskussionsövningar som också kan användas som utgångspunkt för till exempel skriftliga uppgifter och rollspel, eller till föräldramöten. Till lärarhandledningen finns ett separat material med korta berättelser där publiceringar på nätet skapat problem. Texterna är kopplade till diskussionsövningarna. Materialet går att ladda ner från Medierådets webbplats.

Målgrupp: Pedagoger som arbetar med elever i årskurserna 6–9 i grundskolan och i gymnasieskolan. Materialet kan också användas på föräldramöten.

Länk: www.medieradet.se/lararmaterial

Medierådets filmrum

På Medierådets webbplats finns ett *Filmrum* med korta filmer som inbjuder till diskussioner. De går att ladda ner eller spela upp direkt från nätet. Här finns filmer med titlarna:

- Hur gör man för att inte träffa konstiga typer på nätet?
- Vem visar du upp dig för på nätet?

Målgrupp: De som arbetar med unga i främst högstadie- och gymnasieåldern.

Länk: www.medieradet.se/filmrum

Dialogkort

Medierådets *Lärarmaterial* innehåller främst fak-
tamaterial om unga och internet. Men här finns
också så kallade dialogkort som består av åsikts-
kort, frågekort och faktakort. Syftet med korten är
att skapa gruppdiskussioner om barns och ungas
användning av internet i allmänhet. Några av korten
är relaterade till frågan om internet och sex.
Åsiktskortet innehåller uttalanden från barn, ung-
domar och vuxna. Faktakortet innehåller korta
fakta från forskningsresultat. Därefter följer frå-
gor. Samtliga kort går att ladda ner eller beställa
från Medierådets webbplats.

Målgrupp: Riktat sig till pedagoger som ar-
betar med barn och unga. Kortet kan också
användas vid till exempel föräldramöten.

Länk: www.medieradet.se/lararmaterial

Röda Tråden

Metodhandboken *Röda Tråden* innehåller kon-
kreta tips och förslag på hur man kan lägga upp
sex- och samlevnadsarbetet i skolan, på fritids-
gården och på ungdomsmottagningen. Här finns
tips på metoder och värderingsövningar samt för-
djupningstexter. Materialet är indelat i ämnesom-
råden, som till exempel *självkänsla*, *sexualitet &*
preventivmedel och *etik*. Röda tråden kan bestäl-
las på LAFA:s webbplats.

Målgrupp: Personer som arbetar med unga i
åldern 13–19 år i skolor, på fritidsgårdar och
på ungdomsmottagningar.

Länk: www.lafa.nu

Faror på nätet

En serie pedagogiska filmer i tre delar: *Spelberoende*, *E-mobbning* och *Sexiga bilder & grooming*. Enligt Kunskapsmedia förklarar den sistnämnda filmen vad grooming är, hur man kan skydda sig och riskerna med att lägga ut bilder på sig själv och riskerna med att använda webbkamera. Filmen innehåller intervjuer med unga och vuxna experter, som poliser, psykologer och kommunikationskonsulter. Filmerna går att beställa på Kunskapsmedias webbplats och en studiehandledning finns att ladda ner där.

Målgrupp: Pedagoger som arbetar med unga från 13 år.

Länk: www.kunskapsmedia.se

Vuxenvärlden – hallå!

Diskussionsmaterial som utgår från informationsmaterialet *Ungas integritet på nätet – En guide för föräldrar, pedagoger och andra viktiga vuxna*. *Vuxenvärlden – hallå!* innehåller förslag på värderingsövningar, uppvärmningsfrågor samt dilemman med tillhörande diskussionsfrågor. Dilemmaövningarna tar upp problematiken kring publicering av bilder på nätet, grooming och mobbing på nätet. Materialet går att beställa eller ladda ner från .SE:s webbplats. Klicka på *internetguider*.

Målgrupp: Pedagoger som arbetar med unga. Kan också användas i samtal med kollegor eller på föräldramöten.

Länk: www.iis.se

Barns och ungas medievardag

Powerpoint som bland annat visar statistik om ungas erfarenheter av dejting, sex och porr på nätet. Informationen är hämtad ur rapporten *Ungar & Medier 2008* och presenteras i form av diagram. Materialet går att ladda ner från Medierådets webbplats.

Målgrupp: Riktat sig till vuxna och är tänkt att kunna användas på till exempel ett föräldramöte. Men bilderna kan också användas i samtal med unga.

Länk: www.medieradet.se/lararmaterial

Unga & internet

På webbplatsen Unga & internet finns flera olika case att ladda hem som utgår från *problem kring ungas internetanvändning*, till exempel om oönskade bildpubliceringar på nätet. Webbplatsen drivs av Johnny Lindqvist och Ewa Thorslund. Till varje case finns frågor, kommentarer och råd.

Målgrupp: Enligt författarna är casen tänkta att användas som arbetsmaterial i framförallt skolor, men även som kompetenshöjande litteratur.

Länk: www.ungaochinternet.se

Bryt!

Bryt! är ett normkritiskt metodmaterial som tagits fram av RFSL Ungdom och Forum för levande historia. Materialet innehåller övningar som vill visa hur *normer kring till exempel hudfärg, kön och sexualitet diskriminerar* människor som inte passar in i dessa föreställningar om vad som är normalt. Här finns även förslag på metoder för att göra något åt orättvisorna.

Målgrupp: I första hand ungdomsorganisationer, men materialet är också tänkt att kunna användas i skolan eller av andra yrkesgrupper som möter unga i sin vardag.

Länk: www.rfslungdom.se

Metodmaterial från Skolpolicy Sverige AB

De skolor som beställer en *temadag* av företaget Skolpolicy kommer bland annat att få ta del av övningar om internet och sex. Diskussionskort om nätets faror och förtjänster är tänkta att användas i mindre grupper och innehåller citat av både unga och vuxna. I övningen *fyra hörn* uppmanas deltagarna att ta ställning till ett svarsalternativ utifrån en beskriven situation. I övningen *oavslutade meningar* ska deltagarna just avsluta meningar som är påbörjade, till exempel:

- Bilder som jag lägger ut på nätet är oftast på ...
- Att stämma träff med någon från nätet är ...

Målgrupp: Högstadiе- och gymnasieskolor.

Länk: www.skolpolicy.se

Ses offline?

Ett metodmaterial om unga, sex och internet som består av en *lärahandledning och medföljande dvd-skiva med filmer*. Materialet är utformat för att användas under tre lektioner och är uppdelat i tre olika teman:

- Se mig
  - om hur man presenterar sig på nätet.
- Det är svårt att säga att jag inte vill
  - om gränssättning.
- Det är ju inte som att jag har prostituerat mig
  - om att ha sex mot ersättning.

Inför varje lektion kan du som pedagog använda dig av introduktioner och bakgrundsmaterial som finns i boken. Syftet är att metodmaterialet ska hjälpa unga att reflektera kring attityder, konsekvenser av utsatthet, rättigheter och möjliga lösningar på problem. *Ses offline?* är även tänkt att sprida information om vad som är lagligt och olagligt.

Varje tänkt lektion utgår från de filmer som finns på skivan. I filmerna får vi träffa unga som beskriver händelser tagna ur eller inspirerade av verkligheten. Till filmerna finns sedan diskussionsfrågor, case och övningar där syftet är att få eleverna att reflektera. Där finns också övningar som handlar om vilka sexuella handlingar och publiceringar som är brottsliga. Till övningarna finns facit.

Författarna vill också göra dig uppmärksam på att du som vuxen säkert är en digital turist och betonar att: *”Det är få vuxna som kan förmedla kunskap om livet på internet, inklusive risker och säkerhet, som inte unga redan känner till.*

När man närmar sig ämnet unga och nätet är det viktigt att tänka på att de flesta unga inte har en negativ uppfattning om sitt eget nät-användande.”

Filmerna finns även tillgängliga på Utbildningsradions webbplats som en serie i tre delar: Bilder, Flirt och bekräftelse samt Prostitution.

Målgrupp: Alla som arbetar på högstadiet eller gymnasiet, i fritidsverksamheter eller ungdomsorganisationer.

Länk: www.ungdomsstyrelsen.se

Ung kommunikation – en gammal företeelse

Detta metodmaterial innehåller övningar för arbetslaget kopplade till *skolans likabehandlingsplan*. Där ingår bland annat att studera de sidor på internet som är populära bland eleverna. I materialet finns även övningar som går att använda i klassrummet, bland annat presentationsövningar och värderingsövningar. Materialet finns att ladda ner från Rädda barnens webbshop under fliken *gratismaterial*.

Målgrupp: Pedagoger som arbetar med elever i skolan.

Länk: shop.rb.se

Var går gränsen?

En handledning för pedagoger om *sexualbrott på internet, jämställdhet, din kropp är din* (om kroppslig och själslig integritet), *sexuella trakasserier och sexualbrott*.

Sexualbrott på internet innehåller fakta, övningar, berättelser med tillhörande diskussionsfrågor och förslag på frågor att undersöka och analysera. En utförlig beskrivning av hur materialet är utformat och om hur pedagogen kan använda det följer med. Materialet är konstruerat så att frågeställningarna och övningarna har olika svårighetsgrad. Valet av övning kan alltså anpassas efter ålder och mognad. Till övningarna finns även förslag på tillvägagångssätt för att analysera de olika frågeställningarna. Materialet går att ladda ner eller beställa från Brottsförebyggande rådets webbplats under fliken *skolmaterial*.

Målgrupp: Pedagoger som arbetar med elever på högstadiet och gymnasiet.

Länk: www.bra.se

Schysst på nätet

En pedagogisk handbok om e-mobbning

Boken ger tips om hur man ska handskas med *mobbning på nätet* och olika förslag på övningar som även kan användas i undervisningen för att diskutera ämnet *sex och internet*. Den innehåller dilemman men korta berättelser från verkligheten skrivna av unga och olika värderingsövningar som heta linjen, heta stolen och fyra hörn. Syftet är att få igång ett samtal och medvetandegöra för deltagarna hur de själva och andra använder nätet och vilka konsekvenser olika handlingar kan få. Här finns även en associationsövning där eleverna genom bild eller fri association ska fundera kring olika begrepp, först på egen hand och sedan i grupp. I övningen flugan på nätet listar deltagarna olika kränkningar som kan förekomma en vanlig vecka på nätet. Övningen kan göras av både unga och vuxna. Syftet är att hitta en gemensam definition av vad en kränkning är och vad man kan göra åt det. *Schysst på nätet* kan beställas från Friends webbplats.

Målgrupp: Boken vänder sig främst till de som jobbar med barn och unga inom skolan, men övningarna kan användas av alla som arbetar med barn och unga.

Länk: www.friends.se

Men fråga mig bara

Men fråga mig bara är en vägledning som innehåller fakta och råd till vuxna om hur man hjälper *barn och unga som är utsatta för sexuell exploatering*. Ett avsnitt behandlar specifikt tekniken och internets roll. I boken finns även ett underlag för samtal mellan unga och vuxna. Underlaget syftar till att hjälpa unga att skilja mellan vad som kan vara olagligt/lagligt, oskadligt/skadligt och ovanligt/vanligt.

Boken går att beställa gratis eller ladda ner från Ungdomsstyrelsens webbplats.

Målgrupp: Vuxna som arbetar med utsatta barn och unga, exempelvis socialtjänsten.

Länk: www.ungdomsstyrelsen.se

Prata!

En instruktion i samtal med barn och unga online

Fryshuset ger ut skriften *Prata!* tillsammans med Motala kommun. Boken, som lanseras hösten 2010, tar upp hur man kan *använda sociala medier* i sitt arbete med barn och unga. Boken tar framförallt upp hur man praktiskt går till väga, hur man gör etiska avvägningar och hur man pratar med unga på och om internet. Den som läser skriften ska också få en grundläggande kunskap om hur unga använder medier och om den juridik som berör området.

Målgrupp: Skriften ska distribueras till kommunanställda i Sverige som arbetar med barn och unga och vänder sig inte minst till socialtjänsten.

Länk: www.fryshuset.se

Handböcker om unga och prostitution via nätet

Kompetenscenter prostitution i Malmö stad har tagit fram handboken *Manual kring prostitution* som ingår i utbildningen *Prostitution är inget man talar högt om*.

Den innehåller bland annat fakta, tips och råd för samtal med unga om köp och försäljning av sexuella tjänster. I handboken finns ett case som handlar om internet. Materialet kan till exempel användas som diskussionsmaterial eller rollspelsunderlag. Kompetenscenter prostitution arbetar nu vidare med en ny handbok, som utgår från den gamla, där de vill utveckla den del som handlar om unga och inte minst fenomenet sex framför webbkameran.

Kompetenscenter prostitution har ett regionalt uppdrag och vänder sig därför främst till dem som arbetar i Skåne.

Målgrupp: Socialsekreterare som arbetar med frågan om köp och försäljning av sexuella tjänster bland unga.

Länk: www.malmo.se/prostitution
www.malmo.se/sexmotersattning

Länktips

www.bra.se
www.bris.se
www.bup.nu
www.friends.se
www.fryshuset.se
www.goteborg.se
www.iis.se
www.killfragor.se
www.kollakallan.se
www.kpwebben.se
www.kränkt.se

www.kunskapsmedia.s
www.lafa.nu
www.lio.se
www.malmo.se
www.medieradet.se
www.mfj.se
www.natvandrarna.se
www.rfsu.se
www.rb.se
www.rbuf.se
www.rfsl.se

www.rfsu.se
www.rfslungdom.se
www.skolpolicy.se
www.sll.se
www.stockholm.se
www.surfalugnt.se
www.tjejjouren.se
www.umo.se
www.ungaochinternet.se
www.ungdomsstyrelsen.se

Ungdomsstyrelsen

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.

Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Magnus Ladulåsgatan 63A • Box 17801 • SE-118 94 Stockholm
tfn 08-566 219 00 • fax: 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se